

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

N. CLAUSEN-BAGGE:

LÆRER J. P. JEPSEN

EN LEVNEDSSKILDRING

RINGKJØBING

I KOMMISSION I BOLLERUPS BOGHANDEL

1923

Lærer J. P. Jepsen og Hustru

N. CLAUSEN-BAGGE:

LÆRER J. P. JEPSEN

EN LEVNEDSSKILDNING

RINGKJØBING

I KOMMISSION I BOLLERUPS BOGHANDEL

1923

Glad Overraskelse var min første Følelse ved at gøre personligt Bekendtskab med Lærer Jepsen. Jeg fik næsten øjeblikkelig den samme Opfattelse som gamle Johannes Schrøder, der kun een Gang var sammen med ham og udbrød, efter at have hørt ham tale, at dér havde vi jo en grundtvigsk Lægprædikant.

Dette skete i September 1916. Mig var det gaaet paa lignende Maade, da jeg første Gang hørte ham, i Maj 1914, og det Venskabsforhold, der senere udvikledes, blev een ubrudt Bekræftelse deri. Jeg har kendt meget faa grundtvigske „Lægmænd“, der var saa fyldte af Trang til at samtale og vidne offentlig om Kristendom, og der var intet fremtvungent eller kunstlet deri, selv om det kunde blive en og anden „for meget af det gode“. Han prægedes næsten altid af, hvad jeg vil kalde den lyse Nidkærhed, og den voksede i ham. Den lyse Nidkærhed ser man ikke hver Dag; des mere overrasker og glæder den. Men Lærer Jepsen ejede ikke saa lidt af denne skønne Egenskab; han lignede hverken de Kristne, der er lystseende nok, men uden kendelig Nidkærhed, eller dem, der er paagaende, men uden Forstand, med snæver Horisont og en karrig Glæde.

Jeg har ogsaa kun truffet faa grundtvigske „Lægmænd“, der førte et saa klart og stærkt Vidnesbyrd om Daabspagten. Men han drog ikke af Daabsoplysningen den falske Slutning, at man kan lade haant om den hellige Skrift; nej, han brugte den med stor Kærlighed og dyb aandelig Forstaaelse, og Bibellæsning blev en af

de Former for aandelig Meddelelse, der kom til at falde ham naturligst.

I de senere Aar levede han sig ogsaa til, hvad han ingenlunde havde som yngre: en dyb og stærkt voksende Forstaaelse af de sande kirkelige Frihedskrav. Derfor fulgte han med stor Interesse den kirkepolitiske Udvikling og stod den grundtvigske Frimenighedsbevægelse meget nær. Men det var Guds Riges Komme derigennem, han alene brød sig om, ikke den politiske Nytte, der kan drages af en saakaldt og letkøbt frisindet Kirkepolitik.

Hans Forkyndelse var livlig og vækkende, folkelig og i god Forstand bred uden at blive udtværet. Om hans skriftlige Fremstilling — og han skrev mange opbyggelige Stykker til Blade — gælder det samme. Jeg har ikke andet at kritisere ved hans Forkyndelse, end at Røsten kunde være noget enstonig og unødigt stærk. Det er jo ret uvæsentligt, men nævnes, da jeg vil give en paalidelig Tegning af ham og ikke et uægte Helgenbillede.

Sikkert har han været til Velsignelse for mange; men han døde før den Alder, i hvilken kristelige Personligheder plejer at naa den højeste Udvikling, inden han havde kunnet tage alle de Opgaver op, der tilsyneladende ventede paa ham, og kort Tid efter at han havde begyndt sin Gerning paa en ny Egn, hvor man ventede sig rig Frugt af den. Derfor føles Tabet tungt og smerteligt af hans nærmeste Venner. Men derfor har sikkert ogsaa mange Brug for en Levnedstegning som Hjælp til at fastholde Mindet om ham og især til at klare det, og forhaabentlig kan en saadan Skildring have nogen Værdi ogsaa for andre.

Det har været mig en kær Syssel at samle Stof sam-

men til denne Bog og at ordne det; men enkelte karakteristiske Træk maatte udelades eller kunde blot antydes, af personlige Hensyn til endnu levende Mennesker, som han har haft Berøring med.

+ + +

Jens Peter Jepsen blev født i Bilstруп i Skive Landsogn 31. December 1877, og han døde 25. September 1922; han blev altsaa kun 44 Aar. Hans Fader, Søren Jepsen, som var Landmand (med en Ejendom paa 40 Tdr. Land) og Vognmand, var tidlig bleven kristelig vakt af Indre Mission og hørte til dens strengere Fløj, men i dyb religiøs Alvor; hans Moder, Sidsel Kristine født Jensen, som var et alvorligt og godt Menneske, var væsentlig enig med sin Mand, men meget aandlivligere. Hun sagde paa sit Dødsleje et Ord, som Sønnen aldrig glemte, og som han „fik stadfæstet“ mange Aar efter ved Besøg hos en døende: „Søg vor Herre, mens I er unge og stærke; naar I bliver syge og lider, er det ikke sikkert, at I kan.“

Jens Peter var meget lærenem, og han havde -- overordentlig betegnende! -- gennemlæst Bibelen flere Gange, inden han kom i Skole. Han *maatte* ikke læse andet end den og enkelte gudelige Skrifter. Men hans store Læselyst mættedes ikke paa den Maade, og han følte senere, at denne Opdragelse havde ikke været helt god, selv om det er godt, at et Menneske „kender fra Barn de hellige Skrifter“.

Hans Regnelyst var ogsaa stor og førte ham saa langt, at Læreren ikke mere kunde hjælpe ham. Derfor ønskede han at faa en „Opløsning“ til Regnebogen for ved dens Hjælp at naa videre, og „Bedstefaderen“ (Moderens Stiffader), som han gerne tyede til, naar noget

skulde opnaas, lovede at skaffe ham den, naar han kom til Skive. Men det blev en Skuffelse, da Bogen kun solgtes til Lærere.

I en lidt ældre Alder fik den læselystne Dreng Ingemanns Romaner og andre Bøger til Laans; men de maatte nydes i Smug, da han vidste, at Faderen ikke vilde give ham Lov. Han har senere sagt derom: „Ja, min Fa'r mente mig det godt; men der saa han alligevel fejl.“ Og naar hans egen Søn vilde have noget at læse, sagde han somme Tider: „Hvad, om jeg havde haft saadan Adgang til Bøger!“

Moderen ønskede, at han skulde blive Præst; men hun døde, da han kun var 10 Aar gammel. Faderen var derimod bange for at faa ham til Bogen, fordi han saa, hvorledes det var gaet Jeppe Aakjær, Jens Peters Fætter; han havde under Læsningen mistet sin Barne-tro og havde faaet sine Forældre med bort fra den. Det gjorde selvfølgelig dybt Indtryk paa den gamle og ikke saa lidt paa Sønnen med. Denne har, naar han kørte Fragt sammen med sin Fader, set ham og Jeppe Aakjær gaa op og ned ad Skive Gader ved Siden af Vognen og hørt dem drøfte Kristendommen. Aakjær skal da engang have sagt: „Kunde jeg bare tro; men jeg kan ikke!“ Meddelelsen heraf tilføjer dog et Spørgsmaalstegn.

Men naturligvis ønskede Faderen fremfor alt, at han skulde blive en troende Kristen, og saa vel ogsaa gerne, at han fik en Gerning i Evangeliets Tjeneste, kun ikke ad Eksamensvejen. I et Brev fra 1916 skriver Lærer Jepsen: „Min Fader fortalte mig engang en Drøm, som han havde haft om mig. Han drømte, at jeg drog ud til Hedningerne som Missionær. Jeg har hidtil ikke tillagt den Drøm nogen Betydning; thi Drømme kan være

menneskelige Fantasiønsker. Men Gud kan bruge dem... I mange, mange Aar har jeg ikke skænket den Drøm en Tanke, maaske fordi jeg slet ikke var levende nok, maaske ogsaa fordi Guds Time ikke var kommen.“ Men nu var han kommen til at tænke paa, at der kan ligge „en Sandhed“ gemt i en Drøm.

Da han ikke maatte gaa Eksamensvejen, blev han hjemme ved Landbruget, til han var 17 Aar; men det gik trevent med Arbejdet, som han ikke havde Spor af Lyst til. Derimod var han ved Bogen, saa snart Lejlighed gaves.

+ + +

Endelig fik han — vistnok ved sin Stifmoders Hjælp — Lov til at komme paa Køng Højskole, hvor han forberedtes til Seminariet. Paa Jellinge Seminarium, hvor han læste videre 1896—1899, var han nok virkelig en Tid nær ved at miste sin Barnetro; han kunde — menneskelig talt — takke sin Religionslærer og Seminarieforstander, den senere Biskop Sørensen, for, at det ikke kom saa vidt. I 1916 skrev Jepsen: „Han var den første, Gud brugte til at vække mig i min Ungdom.“

Seminarieforstanderen maa ogsaa have fundet særdeles gode Muligheder hos den unge Mand; thi han dømte langt mildere om ham, end han senere vilde dømme om sig selv, og medgav ham efter Eksamen en anbefaling, hvori det hedder, at han „med den største Flid og Interesse har arbejdet paa sin Uddannelse...“. Han finder ogsaa hos ham en „aldrig svigtende Samvittighedsfuldhed“, og han kalder ham „et særdeles bravt og hæderligt Menneske“. Hans Seminariekammerat Lærer Frederiksen i Aadum skriver: „Alle-

rede dengang var han i Besiddelse af en sjælden Arbejds-
evne og Energi . . .“ Alt dette tyder paa, at der hos
ham i ret udpræget Grad har været flere af de Karakter-
træk, som vi, hans Venner fra de senere Aar, kender
saa godt, skønt han som Mand ikke blot oplevede en
rig Udvikling, men ogsaa en aandelig Forvandling.

Ellers har jeg ikke kunnet faa meget at vide om hans
Seminarietid. Han tog sin Lærereksamen i 1899 med
Hovedkarakteren „Meget godt“. Derefter underviste han
forskellige Steder som Vinterlærer, Vikar og Anden-
lærer, ligesom han aftjente sin Værnepligt i Viborg.
Der skal ikke her gøres nærmere Rede for disse første
Ansættelser, da de var af kort Varighed, kun med-
deles lidt om hans Interesser og Udvikling i den første
Lærertid.

En gammel Elev af Jepsen, Lærer Jens Marinus Jen-
sen, Brøderup Højskole, skriver og understreger det:
*„Fra et noget godt Ungdomsliv førtes han gennem en
Række virksomme Læreraar ind i en stedse stærkere Trang
til at virke som Kristi Tjener i Menighedens Liv.“* Han
optoges af mange Ting, en Tid især af Matematik,
derefter ikke saa lidt af Politik. I Fasterlund arbejdede
han med Aftenskole, Bogsamling og Afholdssag; senere,
i Aadum, optoges han mere og mere af det ene for-
nødne, og Bibeltimerne blev ham en Hovedsag.

Han har selv dømt haardt om sin tidlige Ungdom
og skrevet: „Jeg tænker med Sorg paa min egen døde
Ungdomstid, paa alle de spildte Muligheder . . .“ Denne
Bekendelse aflagde han over for sin forhenværende Elev,
og han advarede ham: „Vær varsom med din Livs-
gerning, kære Ven, det er en erfaren Mands Raad.
Man kan saa let gribe fejl af sit Kald . . .“

I en vis Forstand havde han selv grebet fejl ved at

valgte Lærergerningen; Jens Marinus Jensen siger ligefrem, at han valgte den uden at føle Kald dertil. Han har ogsaa, mange Aar efter, selv bekræftet det og skrevet: „Nu forstaar jeg, at jeg alle Dage dybest inde har haft mere Lyst til at være Præst end Lærer.“ Og i et andet Brev (fra 1919): „Det var vist et Fejlgreb, da jeg som syttenaarig valgte Lærergerningen . . .“ Nu — men uden Udsigt eller Udvej til at faa Eksamen — er det „Præstegerning“, han „føler mest Lyst og Kald til“.

Sandsynligvis er han da oprindelig kommen ind paa Lærervejen, mindre af Lyst til Skolegerning end af Trang til Oplysning og aandelig Dygtiggørelse, og dertil var Seminarieuddannelsen vel den nærmest liggende Vej. Som saa mange andre; ja, de er vel faa, som fra Ungdommen har et aldeles afgjort Kald, klart bekræftet af Gud i deres Samvittighed.

Men i en anden Forstand vilde man gøre ham den blodigste Uret ved at nævne ham en Lærer uden Kald til sin Gerning. Thi havde han det ikke klart fra først af, fik han det dog efterhaanden senere, endog i usædvanlig rigt Maal, for saa vidt som Gud velsignede hans overordentlig samvittighedsfulde Arbejde der, hvor han nu engang var stillet, og det er vist ikke for meget sagt, at han blev en af Vestjyllands allerdygtigste Lærere. Derpaa tyder mange paalidelige — baade mundtlige og skriftlige — Vidnesbyrd.

Han blev alligevel kaldet til Lærergerningen, under dens Udøvelse, derved at Gud og Mennesker fik Brug for den og vedkendte sig den. Og naaede han ikke at blive Præst, har hans voksende Forstaaelse af „det almindelige Præstedømme“ og af „Lægmands“-Vidnesbyrdets Nødvendighed sikkert i ikke ringe Grad trøstet ham.

Hans Soldaterliv i Viborg, som før nævntes, maa vi dvæle lidt ved, skønt det kun varede i 13 Dage. Tiden faldt ham alligevel lang nok; thi den grimme Tone i Hæren stødte ham overordentlig; ja, han blev saa fortvivlet over Behandlingen, at han ønskede sig liggende paa Bunden af Viborg Sø. Derfor var det en Udfrielse, at han blev indlagt paa Sygehuset og kasseret for en Mavesygdom.

+ + +

Allerede i 1901 (fra 1. November) blev han konstitueret som Enelærer i Fasterlund Sogn ved Skjern, i et Skoledistrikt, hvor han før havde virket og gjort sig afholdt, og han blev i denne Stilling til 1910. Her tog han med Kraft fat paa sin egentlige Manddomsgerning, og her tog ogsaa hans Udvikling Fart.

Han arbejdede tillige blandt den voksne Ungdom og holdt Gymnastik og Aftenskole. Dennes Elever samlede han gerne til en festlig Sammenkomst Nytaarsaften (hans Fødselsdag), og han modvirkede derved de løslupne Nytaarsløjer. Ligeledes kæmpede han for Afholdssagen og imod Kroen, hvor ogsaa forhenværende Elever til hans Sorg droges hen. Gennem denne Kamp vandt han sin udmærkede Hustru, Marie Nikoline Nielsen (født 28. Maj 1885, Datter af Gaardejer i Ho Niels Cornelius Nielsen og Hustru Johanne Kirstine født Gregeren); de giftede sig i 1908. Hun fik først Interesse for den unge Lærer ved en Avisfejde, han førte med Forstander Kristensen i Hoven, og ved en Samtale, hun hørte om denne Sag.

Men Arbejdet i Børneskolen var jo hans borgerlige Hovedgerning; derfor optog han den ogsaa med stor Samvittighedsfuldhed og fik den sikkert meget kær,

selv om han senere helst vilde gaa helt op i direkte Missionsgerning for Guds Rige. J. M. Jensen, vistnok den Elev, der kom til at staa ham nærmest, skriver, at han var en „ualmindelig dygtig og pligttopfyldende Lærer“. „Han tog sig ikke Gerningen let, men forbedrede sig grundigt. Og tvang Benenes Aareknuder ham til Sengs, hændte det, at han underviste fra Sengen. Jeg husker en Regnetime, hvor vi sad inde i Dagligstuen, stille og flittige, mens han laa i Sovekammeret, hørte og hjalp, efterhaanden som vi kom derind.“ „Var han rask, saas han ofte i Legen paa Legepladsen i Fri-kvartererne.“ „Der blev bestilt noget i Timerne. Der blev taget Hensyn til Børnenes Evner . . . Jeg beundrede hans Retfærdighedssans, da han lod være at høre mig paa noget, mens vi havde Sygdom i mit Hjem. Jeg harmedes som 10--12aarig, da han satte min Karakter i Regning ned med den Begrundelse, at jeg var ærgerrig. Nu forstaaer jeg ham bedre.“

Efterhaanden som hans Kristenliv brød mere igennem, blev den kristelige Paavirkning af Børnene et Hovedformaal. Naturligvis fik han her mange Skuffelser. „Det gør mig ondt,“ skrev han engang, „at saa mange af mine Elever vælger Verdenslivet.“ Trods disse Skuffelser har hans Gerning sikkert haft megen Betydning; men en Børnelærer maa jo — maaske mere end andre Aandsarbejdere — finde sig i dette: længe ikke at se megen kendelig Frugt af det kristelige Vidnesbyrd.

Betegnende for det Kristendomsmaal, Jepsen viste sine Elever, er et smukt 3 Siders Brev til J. M. Jensen i Anledning af dennes Konfirmation; han mener, at alle Kammeraterne fik et lignende, men véd ikke, om Jepsen fortsatte paa denne Maade gennem Aarene. I

dette Brev ønskes, at Konfirmanden maa blive en „god kristen, dansk Mand“, og det hedder om Forholdet til Frelseren: „Med ham vil dit Liv grønnes og bære Frugt, uden ham vil det visne og dø.“

Fasterlundtiden var nærmest hans Gennembrudstid til Liv, hvor det, der gaves ham i Daaben, i Hjemmet og paa Seminariet, sejrede og voksede, medens han senere i Aadum naaede en langt større Klaring. En pludselig og voldsom Omvendelse har han aldrig oplevet — hvad jeg vilde have tænkt mig, om det modsatte ikke udtrykkelig var bevidnet. Fru Jepsen skriver: „Han har selv sagt derom, at hans Kristenliv havde været som en stille Vækst, som Sædens derude paa Marken; han kunde ikke sige, hvornaar Gennembrudet var sket til personlig Tro; kun vidste han, at det var sket. Vel havde han Gærings- og Brydningstider, som Sæden sine Uvejrsgange.“

Det er jo ogsaa det ene fornødne, at Guds Aand vidner med vor Aand, saa vi tør kalde os Guds kære Børn for Jesu Skyld og sige, at det er sket. Maaden er lige gyldig, blot Livet faar Lov at sejre. Men det er ikke lige gyldigt, om Mennesker lader sig føre, enhver paa den Maade, som Gud tiltænker netop ham.

For manges Vedkommende og efter deres Natur og Livsførelse er de voldsomme Brud og de bratte Svingninger sikkert uundgaaelige, om de vil vel fare; men saaledes førtes Jepsen altsaa ikke. I 1917 skrev han selv derom, at hans Oplevelser plejede at komme „efterhaanden“. „Ikke de bratte, voldsomme Gennembrud, men den langsomme, rolige Vækst.“

I Fasterlunds Skolekreds var der en stærk Indre Mission, og han prøvede at følge den, saa vidt han med Redelighed kunde, ligesom han altid vilde bevare det

Fællesskab med den, han i Aand og Sandhed kunde faa; thi han saa meget godt i den. Men dens særlige Navn kunde han ikke antage, og hans Frihedssans frastødtes af Snæversyn; derfor fik han ikke selv megen varig Glæde af disse Bestræbelser. Des mere kan en saadan selvstændig Holdning komme til at betyde for andre, i alt Fald i det lange Løb. Evangeliet lover ikke de virkelig kristne, selvstændige Personligheder, der vil være Sandheden tro i Kærlighed, saa stor en Lykke hernede med fuld Forstaaelse fra alle Sider, snarere det modsatte; men det lover dem en salig Samvittighed allerede her og efter et Liv i Arbejde til Velsignelse for andre fuld Del i deres Herres Glæde hisset.

Disse Brydninger var et af de Midler, der opdrog ham til det grundtvigske Kristendomssyn, som han jo senere tilegnede sig med stor Kærlighed, skønt han savnede Liv og Alvor i meget af det, der kaldtes Grundtvigianisme. Men stort mere end en Forberedelse til virkelig grundtvigsk Kristendom kan Fastertiden næppe regnes for.

Sikkert har hans skrøbelige Helbred, Sygdom i Hjemmet og tarvelige økonomiske Kaar — han var 20 Aar om at betale sin Læsegæld — tjent meget til, at hans Udvikling blev saa afgjort kristelig; Modgangen har været ham Guds Skole. I alt Fald blev han ualmindelig villig til at overveje, hvor Guds Veje gik, for saa lydig at vandre ad dem. J. M. Jensen, der i 7 Aar har haft ham som Lærer og i de næste 10 Aar som sin Raadgiver, skriver: „Jeg har sjælden mødt et Menneske, der som han altid var beredt til at se Guds Førelse i Modgang og Medgang. „Hvor Gud mig fører, gaar jeg glad,“ skrev han til mig, da han sidst flyttede, sikker paa, at det var Guds Vilje, at han skulde tage en

Gerning op det nye Sted. Men denne Vilje til at lægge alt i Guds Haand, vente paa Guds Fingerpeg og saa gaa Guds Veje, den havde han faaet i en ofte streng Skole.“ Det samme Indtryk har jeg faaet, og han havde en stor Tilbøjelighed til at drøfte Spørgsmaalet om, hvor Guds Veje gik, med sine Venner.

Denne Vished om at føres af Gud, baaren af den uforkyldte Naade i Kristus, gav ham en rank Holdning. Den gjorde ham i god Forstand stejl. J. M. Jensen finder, at Stejlheden kunde blive til Stædighed og Paa-staaelighed, og det kan være rimeligt nok, at hans yngre Venner undertiden opfattede den saaledes. Vi, hans en Del ældre Venner, vilde dog næppe selv komme i Tanker om, at han havde denne Begrænsning.

+ + +

I Efteraaret 1910 søgte han og fik — efter enstemmig Indstilling — Embedet som Førstelærer ved Rosendal Skole i Aadum Sogn. Rosendal ligger noget over en Mil fra Tarm, medens han i Faster havde haft Skjern som den vigtigste Stationsby.

En af hans Hovedgrunde til at ønske Forflyttelse var, at han mente, Indre Mission i Faster havde Ret til at faa en Mand af sin egen Farve i Embedet, hvilket ogsaa skete. Dog kom nogle af Forældrene i den til at savne Jepsen; en af dem sagde: „Man skal lede efter en Lærer, der kan lære Børnene, som han kunde det.“ Men Jepsen syntes, at de fleste ikke kunde bruge ham, fordi han stod uden for deres Lejr, og han led derunder. Her skal ikke tales nærmere om de Smaa-fortrædeligheder, som Brydningerne kunde medføre; saadanne er vel kendte mange Steder fra og drøftes ofte saa meget, at der ikke trænges til Forøgelse af Eksempel-

samlingen. Her skal kun nævnes, hvad han selv skrev efter Afrejsen om Indre Mission: „Der er meget, jeg vil rose den for. Dens Alvor, dens Sans for aandelige Spørgsmaal, dens sædelige Liv fortjener Ros, og jeg har aldrig skjult for nogen, skønt jeg ikke hørte til den Retning, at i Faster var de fleste levende Mennesker blandt Indre Mission. Men paa den anden Side harmede det mig, at disse Mennesker var saa snævre, at de vilde forbyde deres unge at gaa i Aftenskole, fordi jeg ikke var Missionsmand; de vidste dog godt, at jeg var Kristen mere end af Navn . . . Jeg lægger ikke Skylden paa de unge. Tror du ikke, at jeg har set saa mange af dem sende længselsfulde Blikke; men de turde ikke.“

Der var dog ogsaa andre Bevæggrunde til at søge Embedet i Rosendal. Han ventede der at faa en bedre Undervisningsplan, og han fik en fortræffelig, langt rummeligere Skolebygning, en god Lejlighed og en Have, som han, der blev ivrig Havemand, kunde dyrke og opelske ret efter sin Smag.

I den første Tid i Rosendal var han sikkert ogsaa fyldt af en befriende Følelse, hvad Brevene tyder paa. Han mødte Hjælpsomhed fra langt flere end i Faster, og Folk forekom ham friere og naturligere.

I flere Henseender led han dog snart bitre Skuffelser. Han maatte nemlig følge en Undervisningsplan, som var ringere end ventet, og han led meget under de langvarige Virkninger af en bitter Skolestrid, der havde staaet før hans Komme og ført til Dannelse af Privatskolekredse. Kampen stod oprindelig om Skolens Beliggenhed, og den førte efterhaanden mere med sig. Dette vanskeliggjorde hans Gerning og afgrænsede den Kred, han kunde faa i Tale. Alligevel dannedes i

Aarenes Løb en god Vennekreds, og Jepsen, der i Aadum voksede baade i Klarhed og Kraft, blev til Velsignelse for ikke saa faa. Det kunde ogsaa ske, at han i nogen Maade overvandt Modvilje og Fordom, og helst vilde han overvinde det onde med det gode.

Først lidt om selve hans Lærergerning i Rosendal. Havde han ikke som helt ung haft et afgjort Kald, levede han sig i sjælden Grad til Velsignelsen; derom er vist alle enige, hvis Skøn er værd at høre. Sognepræst Witt-Hansen, dengang i Aadum Sogn, nu i Malt, skrev i 1922, efter hans Død: „ . . jeg lærte straks i Rosendal Skole at skatte ham som en ualmindelig dygtig og energisk Børnelærer, saa jeg hele min 20-aarige Præstetid ikke har været i nogen Skole, hvor det var mig en saadan Glæde at overvære Undervisningen som i hans, og der er sikkert her lagt en Sæd, som vil bringe Velsignelse i en lang Fremtid.“ Og da Jepsen i 1920 søgte Forflyttelse, gav samme Præst, hans forhenværende Sognepræst, ham en ualmindelig god anbefaling, i hvilken det bl. a. hedder: „Og . . . maa jeg sige, at ingen af Skolerne i . . . paa nogen Maade har kunnet staa Maal med Rosendal i den Tid, jeg har haft med dem at gøre. — Jepsen er Lærer med Liv og Sjæl. Derfor har han haft Børnenes Øren og Hjerter og alle forstaaende Hjemms Tillid. Han underviser dygtigt og planmæssigt i Færdigheds- og Forstandsfagene, levende og varmt i Aandsfagene. Hans Undervisningsmaade er, saa vidt jeg kan se, i Aarenes Løb klarere og dybere bleven præget af den personlige Skoles Idealer . . .“

Lige saa stor Interesse har det Vidnesbyrd, som hans Seminariekammerat Lærer Frederiksen, senere i en Aarække hans Nabolærer, giver ham, ogsaa som Skolemand. Han skriver, ligesom J. M. Jensen, at Jepsen jo

havde sine Fejl, „og det vidste han ogsaa selv“. Men efterhaanden blev han klar over, at han var „en sjælden god Mand“. Han kunde i Begyndelsen i Rosendal „godt have noget stikkende hos sig, naar han diskuterede . . .“; men det kom i Tidens Løb mere frem, at han var „greben af Kristus“, og „han var i flere Aar i sjælden Grad præget af dette, at han havde givet sig Gud i Vold“. Jepsen har selv senere indrømmet, at han havde den Mangel, Frederiksen nævner, og udtrykt det halvt spøgende, men slaende ved at sammenligne sig med Granslægten: „ . . . og jeg tror nok, at jeg har saa meget stikkende hos mig, at jeg kan regnes til den Slægt; men saa haaber jeg til Gengæld, at jeg skal holde mig grøn baade Vinter og Sommer“.

Frederiksen kalder ham „en fortrinlig Lærer“. Men Jepsen har engang i et Brev protesteret imod hans Ros og ydmygt skrevet saaledes: „De^o skulde du ellers ikke bilde . . . ind. Jeg gaar netop saa mange Gange og pines med, at jeg ikke er dygtig nok og ikke følger med Tiden, og at Lærergerningen slet ikke er mit Kald. Men naar jeg alligevel har faaet noget ud af Skolegerningen, saa er det alt sammen en Naade fra Gud.“ Meget karakteristisk fortsætter han saaledes: „Min Pædagogik er i Grunden de gamle Munkes: Bøn og Arbejde. Jeg begynder med at bede om Guds Velsignelse, jeg fortsætter med at arbejde af al Livsens Kraft; jeg holder Orden med Tiden, saa Minutterne ikke gaar til Spilde, og da jeg selv arbejder, har jeg Ret til at kræve et Arbejde af Børnene; men naar de arbejder, har de ikke Tid til Skarnstreger, og derfor gaar det let med Disciplinen.“

Frederiksen skriver med Rette, at „naar et Menneske saaledes stiller sig i Guds Tjeneste, begynder sin Dag

med Bøn og fortsætter med „at arbejde af al Livsens Kraft“, da bliver der noget udrettet“, og han tilføjer da ogsaa: „Mange i Aadum Sogn beundrede Jepsens store Dygtighed, Nøjagtighed og Udholdenhed.“

Skønt min Hovedopgave er at give et Billede af Jepsen som kristelig Personlighed, har jeg her — ligesom før — medtaget adskilligt om ham som Lærer. Selvfølgelig; thi hvad vilde hans frie Virksomhed som Evangelist have været værd, om han havde forsømt den Gerning, han havde paataget sig og levede af? I Stedet for blot ørkesløst at lamentere over ikke at være kommen paa sin rette Hylde bad han om Guds Velsignelse til sin Gerning og passede den med Nidkærhed. Og derved gav han et sjælden smukt Eksempel paa, at et Menneske, der ikke som ung har følt et ganske bestemt Kald — og det gælder de fleste — dog kan faa Guds Velsignelse til den daglige Gerning og faa noget ud af den. Han voksede ogsaa som Kristen ved ikke at være de menneskelige „nærmeste Krav“ overhørig.

Men nu tilbage til hans kristelige Udvikling!

I Aadum fuldbyrdedes Overgangen til et renlivet grundtvigsk Kristendomssyn. Hertil bidrog vel først og fremmest Sognepræstens, Witt-Hansens, Forkyndelse og dernæst hans store Ungdomsmøder, som i alt Fald glædede Jepsen. Da jeg lærte ham at kende, var han saa rodfæstet i dette Syn, at jeg har haft ondt ved at forstaa, at det ikke altid har været saaledes. Men han bevarede sin Kritik af den udvandede og verdsliggjorte Grundtvigianisme. I 1917 skrev han til mig: „Det grundtvigske Menighedsideal er ogsaa det sandeste og aandeligste for mig Jeg forstaaer ikke, at der er saa lidt grundtvigsk Menighedsliv . . .“ Og i et senere Brev

samme Aar: „Der er den store Fare i grundtvigske Kredse, at man tager Ordene æstetisk. De berømte Talere med den store Naadegave vil de høre, den jævne Lægmand . . . bryder de sig ikke meget om . . . jeg har mødt den Tankegang hos mange.“ En Tid var hans Opfattelse præget en Del af Mads Jepsens Blad „Folkelæsning“; men dette frigjorde han sig senere fra.

I 1919 deltog han i Sommermødet paa Liselund. Han droges af Navnet „Menighedsskole“ og higede efter mere kristeligt Fællesskab. Derfor mødte han med store Forhaabninger; men til at begynde med skuffedes han af de mange Højskoleforedrag. Til mig skrev han om dette Møde: „Det første Indtryk var overvældende. Her mødes Mennesker fra Nordens forskellige Egne . . . Den første Dag kom jeg til at tale med en Lærer fra Hammerfest og Jørgen Eriksen, Sundved. Fru Franks fra Vestindien og Kinamissionær Frk. Plum, Kina, har talt for os Jeg følte mig ene det første Par Dage. Jeg kunde ikke finde mig til Rette i den brogede Mangfoldighed af Mennesker og Livsanskuelser.“ Foreningspunktet finder han dog i „Trangen til aandeligt Liv“. Men han har „et andet Bibelsyn“ end det saa almindelige og undres over, at mange er „for æstetiske i deres Livsopfattelse“. „De er meget bedre hjemme i den nye Litteratur end i deres Bibel.“ Dette Udbrud er især karakteristisk. Men han fandt, det kunde være godt, at Meningerne brydes, og glædede sig over Højmarks Bibeltimer. — Efterhaanden som Mødet skred frem, fandt han sig bedre tilpas, og han skrev til mig derom: „ . . siden er det blevet meget bedre. Samtalerne giver meget. Morten Larsen er kommen og taler vækkende Ord ud fra Peters Brev.“

I 1920 gæstede han atter Liselund, og dette betød

mere for ham. Han skrev derom: „Ja, vi havde det dejligt paa Liselund, bedre i Aar end i Fjor. Ideel er den ikke . . . men . . . paa Liselund var der mest af det gode.“ Og i et andet Brev: „ . . . min Kone og jeg . . . var glade ved at være der. Niels Dael sagde i sit Indledningsforedrag, at da en vestjydsk Kvinde engang spurgte en Bondekone om, hvordan hun skulde forholde sig, naar hun vilde paa Liselund, svarede denne: „Tag en god Dyne med, for Liselund er ikke for Kød og Blod!“ Han betragtede dette som en Anbefaling; thi paa Liselund skulde man have noget for Aanden, saa den kunde beredes til at komme til Gud, som gav den. Stort Udbytte fik vi af Carl Kochs og Morten Larsens Bibeltimer og af Niels Daels Foredrag om Esajas.“

Som det vil ses af alt dette, har ogsaa Liselundmøderne haft Betydning for hans Udvikling.

Da jeg lærte ham ret at kende, viste han sig snart saa klar og dyb i sit kirkelige Frihedssyn — kun af aandelige, kristelige Grunde —, at jeg har kendt faa, der naaede videre end han. Men saaledes havde det ikke altid været. Pastor Witt-Hansen skriver: „Jeg husker ham første Gang fra et Møde ovre i Faster, hvor jeg skulde indlede en Forhandling om de kirkelige Frihedskrav, og fik da straks et frisk og uforglemmeligt Indtryk af en ung kristen Lærer, der vistnok var i stærk og frugtbar Gæring; i hvert Fald stod det mig klart, da vi siden lærte hinanden bedre at kende, at her var en Mand, der for Alvor vilde noget. Vi var dengang langt fra altid enige; men det forstyrrede vort Venskab saa lidt, at det langt snarere førte os dybere sammen i det lange Løb, indtil alle Forskelle efterhaanden svandt bort . . .“ I 1918 skrev Jepsen endog, paa en Tid, da

han meget dygtigt søgte at støtte Frimenighedsbevægelsen i Ringkøbing: „ . . . mit Frihedssyn er ikke 3 Aar gammelt.“ Vistnok havde han ogsaa i den Henseende modtaget meget fra vor Kreds.

Men han var f. Eks. allerede i 1916 klar nok i Arboe Rasmussen-Sagen og skrev derom: „Bliver A. R. dømt fra Embedet, vil Folk desværre vist slaa sig til Ro med, at Staten nok sørger for rettroende Præster.“ Og i samme Aar kunde han skrive: „Jeg skulde ikke sørge, om Statskirken afgik ved en blid og rolig Død, og vi fik frie Menigheder i Stedet for. Ganske vist bliver Mennesker ikke levende, fordi de mister Statens Støtte; men de levende vil ikke komme til at lide under Statens Tvang.“

Frimenighedsbevægelsen greb ham dybt, og han skrev til mig i 1918: „Det er en dyb Ydmygelse at have sin Sjæl i Frimenigheden og sin Krop i et Embede, der lige er i Stand til at føde og klæde det kødelige, at have sin Længsel og sine Tanker i en Gerning som Frimenighedspræst og saa være en bunden Statsskolelærer.“ Han syntes ikke, hans Indlæg under saadanne Forhold kunde betyde meget, men gav dog et vigtigt Bidrag til Drøftelsen ved Bladartikler om Præsteløftet.

Inden dette Afsnit sluttes, der skulde vise Jepsens rige aandelige Udvikling i Rosendaltiden, maa endnu nævnes, at han ikke over sin Hovedinteresse — den kirkelige — glemte det rent menneskelige og det faglige. Han følte ogsaa i saa Henseende stor Trang til Dygtiggørelse. Derfor lærte han sig selv Stenografi, og da han ikke kunde forstaa Nordmændene og Svenskerne paa Liselund, lærte han sig Norsk og Svensk for at kunne faa mere ud af Foredragene en anden Gang.

+ + +

Der skal nu fortælles lidt om Jepsens frie aandelige Gerning i Rosendaltiden. Den var ret omfattende, idet han holdt Aftenskole og Ungdomsmøder og desuden Bibellæsninger for de ældre. Pastor Witt-Hansen havde skiftevis Bibellæsninger rundt i Skolekredsene; det Aar, de ikke holdtes i Rosendal Skole, tog Jepsen fat der. Efter Præstens Forflyttelse (fra 1914) holdt han stadig Bibellæsning hver 14. Dag hele Aaret rundt undtagen i Sommerferien, og under Præste-Embedsledigheden holdt han Møder i Skolen paa de Søndage, da der ingen Guds-tjeneste var i Kirken.

Desuden havde han gerne eet eller to større Møder aarlig med fremmede Talere, og det var Festdage for Familien og den trofaste Vennekreds. Det ene af disse Møder blev altid holdt paa Konens Fødselsdag, 28. Maj, og da samledes man bagefter til fælles Kaffebord med Sang og Taler af, hvem der havde noget paa Hjerte. Disse Møder holdtes i Gymnastiksalen, hvortil Kredsen havde anskaffet Borde og Bænke.

Jepsen skrev ogsaa i Rosendal mange og lange Breve og adskillige Bladartikler. Det er beundringsværdigt, at han kunde overkomme saa meget. Kendte man ham kun af Brevene, skulde man tro, at han ikke havde videre at bestille; thi han sjuskede aldrig, men gav sig „god Tid“, hvordan han saa ellers har kunnet gøre det. Skriften var altid god og tydelig og Meddelsomheden saa stor, at han af og til blev „bred“. Men Brevene var indholdsrige, til Tider berigende. Bladartiklernes Stil lignede meget Brevenes; de var let fattelige og gik ualmindelig glat „i Folk“, hvilket Emne han end behandlede, enten det var et kirkepolitisk eller — for det meste — et opbyggeligt. Fremstillingen var livlig, undertiden smuk, og Bredden sjælden større, end

de allerfleste Læsere nu engang ønsker den for at kunne følge med.

Han brugte undertiden ypperlige Billeder. Her et enkelt Eksempel: „Naar Nilen vander Ægyptens Jord . . ., saa er dette forberedt Maaneder i Forvejen. Begyndelsen dertil er Regntiden i Højafrikas Bjerger. Nilens Kilder fyldes med Vand, og Floden fyldes mer og mer, jo længere den strømmer, og til sidst har man Oversvømmelsen. Saaledes er det ogsaa i vort Liv. Undertiden kan Kilderne synes at være tilstoppede. Der er Lavvande i vort aandelige Liv. Paa Flodlejets Bund er der kun en lille rislende Bæk; men om os tegner det til at blive en Ørken. Men mens alt ser saa trøstesløst ud, er Floden med Oversvømmelsen undervejs. Der er nok det, der kan dø, inden Oversvømmelsen kommer; men det er det, der skal dø.“ Denne Stil er betegnende. Det samme kunde nok siges kortere; men for de fleste er der ikke et Ord for meget. — Der kunde godt være Mening i at udgive et Udvalg af hans Blad- og Brevafhandlinger.

Det var da ikke saa lidt, der lykkedes for Jepsen til manges Glæde, og han følte vist ofte, at det vilde blive svært at bryde op. Men Virketrangen var saa stor, at han atter og atter maatte overveje, om det ikke dog var Guds Vilje, at han skulde andensteds hen, til lettere Skoleforhold, som var gunstigere for Aandsarbejdet. Hans Kræfter burde jo udnyttes til det yderste. Man begyndte ogsaa fra andre Sogne at sende Bud efter ham som Taler, og skulde denne Virksomhed vokse, vilde det have stor Betydning at bo mindre fjernt fra en Jernbanestation.

Men naturligtvis, saa længe han ikke klart saa Guds Vej, vilde han blive, hvor der dog var saa meget at

glædes ved. Da han engang var rejst hen for at se paa et andet Embede, fik Beboerne det at vide, og man bad ham da om at blive, ja lovede — uden Afkortning i Løn — at fri ham fra en Biskole, der laa $\frac{3}{4}$ Mil fra Rosendal, og hvor han skulde undervise om Sommeren. Denne Gerning havde nemlig været ham til meget Besvær, og mange haarde Ture i Regn og Blæst havde han taget. Besværligheden regnede han vist ikke i og for sig meget med; men for hans Helbred var det en farlig Sag at staa gennemblødt i Skolen.

Det var jo et smukt Træk, at man saaledes gjorde Embedet lettere for ham; men i Længden slog det ikke til. Han vilde gerne naa længere ud og dybere ind og forkynde Evangeliet for flere.

Han var klar over sit Kald til at være grundtvigsk kristen Missionær; der kunde kun være Spørgsmaal om Maaden. Vel følte han sig „helt uværdig“ dertil; „men... jeg føler mig ogsaa uværdig til min nuværende Gerning“. Men lige saa vel kendte han Oprejsningen ved Naaden i Kristus. Denne dobbelte Følelse er nok fælles for alle sande kristelige Missionærer.

Adskillig Tilskyndelse og Styrkelse til sin Evangelistgerning fik han i Forbindelsen med Venner i Ringkøbing Valgmenighed og med mig, og Forholdet til os blev medbestemmende for hans Udvikling. I 1916 tyede han meget inderligt til os for at faa mere Klarhed. Han vidste nok, at han havde et Kald, og han skrev: „Dette... voksede ligesom ud af mit frivillige Arbejde.“ Men der var alligevel megen Uklarhed. Ikke mindst fik da en Samtale med mig Værdi; han udtrykte det bl. a. saaledes, at han altid havde maattet kæmpe med Fristelsen til Forfængelighed. „Men da De talte til mig, kom denne Fristelse ikke frem...“

13 Dage senere skrev han til mig: „Da jeg en Dag gik og tænkte paa min Fremtid, kom den Tanke frem, at jeg gerne vilde udsendes af Ringkøbing Valgmenighed Det økonomiske Tab vil jeg ikke regne for noget. Jeg skal ikke have nogen Fortjeneste ved at rejse . . .“

Tanken om en Udsendelse af Valgmenigheden optog jeg med Glæde; men jeg lod den øjeblikkelig falde, da man saa forskelligt paa Spørgsmaalet.

I 1919 holdt han en Del Møder i Vendsyssel, og man tænkte paa at ansætte ham som Rejseprædikant der. Det var ikke mindst hans Artikler i det lille Blad „Vort Samfund“, der havde banet hans Vej. Men Planen maatte opgives, da Grundtvigianerne ikke kunde blive enige derom. Denne Rundrejse havde alligevel Betydning for ham; han mødte „meget skønt og godt“, men ogsaa „noget, der kunde tage Modet fra en“. „Det var en lærerig Tur, som jeg af et fuldt Hjerte kan sige Gud Tak for.“ Han glædede sig over Vendelbo-Selvstændigheden, men antog, at han bl. a. var for frimenighedsvenlig, og Teolog var han jo ikke. Der har selvfølgelig været flere Bevæggrunde til at opgive Planen.

Han blev ogsaa — vistnok stærkt — opfordret til at træde i „Kirkeligt Samfunds“ Tjeneste som Lægprædikant. En Tid lang vægrede han sig, dels fordi de stedlige Forhold bandt ham, og det netop i den gode Mødetid, dels fordi han ikke var saa tilbøjelig til at træde i en Organisations Tjeneste og tvivlede om, at den vilde udvide hans Virkeomraade. Til sidst sagde han dog ja og optoges paa „Kirkeligt Samfunds“ Talerliste i 1920 (fra 1. Januar 1921).

+

+

+

I Efteraaret 1920 opfordredes Jepsen til at søge Embedet som Lærer ved Højmose Skole i Brejning Sogn (omtrent 3 Mil fra Ringkøbing), efter at han havde talt for en Kreds der.

Først faldt det ham svært at sige ja; thi stærke Baand bandt ham til den gamle Vennekreds og til Skolen, ligesom han holdt af sit Hjem og den Have, han havde opelsket, til den stod i Flor. I Højmose skulde han begynde forfra med Have og vel med meget andet. I et Brev skildres, hvordan han følte sig bunden, da han en Aften nærmede sig Hjemmet. „Men engang skal du dog rejse fra det,“ lød det i mig.“

Nu skulde det dog være Alvor; thi det blev for ham Guds Vilje. Hvad der særlig har bidraget til at klare Spørgsmaalet, er sikkert den ham saa kære Frimenigheds Nærhed; ja, han kom til Dels inden for dens Omraade i Brejnings kirkelige Samfund, hvor jeg har en Gerning med Gudstjenester hver anden Søn- og Helligdag. Dem vilde han selvfølgelig slutte sig til med stor Kærlighed. — Af ydre Fordele véd jeg kun at nævne, at han vilde faa langt kortere Vej til Banegaard.

Han blev kaldet til Højmose Skole fra 1. Januar 1921.

Selvfølgelig blev der holdt en smuk Afskedsfest for ham i Rosendal. Blandt Talerne var Pastor Øllgaard (fra Ølgod), til hvem Jepsen, der ikke kunde bruge Witt-Hansens Eftermand, havde løst Sognebaand. Betegnende for Jepsen kan det vel kaldes, at han ved Festen foreslog at synge den Sang, hans Kone holdt mest af „Herre, jeg vil gerne tjene“. Den passede jo i en sjælden Grad paa ham selv.

Og saa tog han da frejdig fat paa sin nye Tjenergerning. Men kun et Aar — netop et Aar — skulde den vare. Han sled Resten af sine Kræfter op, og den

Sygdom, han vel længe har haft Spiren til, brød frem med Vælde og tvang ham til det sidste, lange Sygeleje.

Ja, uransagelig kan Guds Vej være; Jepsen var dog bleven forvisset om, at nu vandrede han paa den. „ . . det var ham, der vilde have os hertil,“ skrev han kort før sin sidste Sygdom. Og han tog fat med sin vanlige Iver, i Skolen og i Haven, der skulde opdyrkes fra Grunden af. Naturligvis holdt han ogsaa Møder for Beboerne, som han hurtig vandt i en forunderlig Grad, skønt han vilde vække op og fandt, at der trængtes dertil. Den Misstemning, hvormed han ventedes af nogle — der var fejl underrettede om, hvad for en Mand han var —, henvejredes snart aldeles, og det syntes endog delvis at skulle lykkes for ham, hvad han altid — men forgæves — havde villet: at samle Kristne af de forskellige Lejre. Derfor vistest der stor Deltagelse ved hans Sygdom og var almindelig Sorg over hans Død. Faa Dage før Sygdommen brød løs, skrev han: „Der er ikke et Menneske, der har sagt et ondt Ord til mig i det Aar, vi har været her. Det er velgørende oven paa Striden i Aadum.“ — Hvor udpræget Grundtvigianer Jepsen end blev, ønskede han dog altid at samle, hvad samles kunde i Aand og Sandhed, men uden at gaa paa Akkord. Saaledes i Rosendal; men han skrev derom i 1917: „Aldrig har jeg lidt større Skuffelse i noget Arbejde.“ Baandene mellem „Retningerne“ brast efter tilsyneladende at have holdt en Tid. Om det i det lange Løb var gaet bedre i Brejning, véd jo ingen. Men jeg holder med ham i dette: Lige saa fuldt som i Sandhed (derfor ofte ad „egne Veje“), lige saa fuldt i Kærlighed! Til hele den hellige Menighed er vi jo døbte, ikke til en Sekt. Og mislykkes vore Bestræbelser her tilsyneladende, i det

synlige, for Samling om det fælles, maa det ikke glemmes, at de synlige Ting er timelige, „men de usynlige er evige“ (2. Kor. 4, 18).

Mange har undredes over, at Jepsen skulde til Brejning for at virke der kun et Aar. Dog kan lidt af Guds Hensigter vel skimtes. Hans korte Virksomhed var som en Appel; nu maa andre — selv om de føler sig langt ringere udrustede — tage Korsbanneret efter ham, og det kan blive til Gavn baade for dem og flere. Guds Riges Sag trænger ikke mest til begavede Prædikanter, men til Vidner. Og det kan til Tider være sundt, at det daglige Vidnesbyrd er meget jævnt.

I alt Fald, at Jepsens sidste Gerning har været til Unytte, og at hans sidste Kræfter blot er gaaet til Spilde, tror vist ingen af dem, der droges ind i hans Kreds i Brejning Sogn.

+ + +

Om den sidste Sygdoms Nærmelse, Frembrud og Forløb vil jeg mest fortælle med andres Ord.

Han skrev selv 2. Juledag 1921 til en Ven: „ . . . jeg er ikke sengeliggende, men har et Maveonde, som tager mine Kræfter . . . Jeg er saa tyk og oppustet, at det volder ikke saa lidt Pine. — Saa er det da godt, at der er noget, som Lidelse og Død ikke kan angribe. Det Liv, som Jesus gav mig i min Daab, faar Døden ikke Lov til at røre; thi det er et evigt Liv Nu har jeg tjent et Aar her i Brejning . . . Der har været nok af Arbejde, maaske mere, end jeg kunde byde mit Legeme; men det var der, og jeg tog fat i Jesu Navn, og saa gør han mig ikke til Skamme. Jeg har saa tit maattet ind i Lidelsen for at lære noget, og man maa ikke ønske sig uden om Korset.“

En Nabo og god Vens Beretning (næsten ordret gengiven, lidt affkortet) lyder saaledes: „Der har jo været en Spire til hans Sygdom i længere Tid . . . den sidste Gang, han holdt Bibellæsning før Jul, sagde han, at Sygdommen tog hans Kræfter, saa han maatte søge Læge. Man kunde tydelig mærke Forsamlingens store Deltagelse, da der jo altid ved hans Møder var mange Mennesker forsamlede. Da han saa efter Mødet hilste paa mig paa sin sædvanlige milde og kærlige Maade, sagde han: „Aah, hvor jeg er syg i Aften! Jeg troede ikke, jeg kunde have talt; men da jeg fik begyndt, gik det.“ Han var jo saa gennemildnet af Aanden og Ordet, saa han slet ikke mærkede Smerterne Den næste og sidste Gang, Lærer Jepsen var imellem os, var ved Julemødet i Spjald Forsamlingshus, hvor De og Pastor Jørgensen talte. Da . . . han kom hjem, var han klar over, at en lang Sygdom forestod ham, satte sig ved Skrivebordet og ordnede Regnskabet for Foredragsforeningen og gik saa i Seng for aldrig at staa op mere. Sygdommen udviklede sig saa til en heftig Lungehindebetændelse, saa han tit talte i Febervildelse. Engang han . . . sov, laa han og fremstammede Daabs-pagten Sætning for Sætning, og da han vaagnede, sagde han: „Hvor var det, jeg var henne? Jeg var hjemme ved min himmelske Fader.“ Det var jo et smukt Træk, som jeg var Vidne til mange af, og som minder om det gamle Ord: Hvad der ligger inderst paa Hjertet, ligger yderst paa Tungen. Men han kunde jo ogsaa have sine Sjælekampe . . . en Nat, min Kone vaagede ved ham, kunde han ikke finde Fred i sin Sjæl; han sagde: „Bare jeg havde haft en Præst, saa jeg kunde faa Alterets Sakrament tildelt!“ Vi ringede saa Kl. 2 om Natten efter Pastor Kaj Jørgensen, som . . . hurtig

kom til Stede og tildelte ham dette, og han blev trøstet. Han talte tit om den Nat, da det var saa svært for ham. — — — Jepsen var en af dem, som elskede alt det høje og alt det skønne. Naar vi om Sommeren daglig bar ham ud i Haven, saa han altid efter enhver Blomst og Rose . . . Naar der var en Dag, Sygdommen havde forværret sig, saa han ikke kunde komme ud, og jeg kunde se en nylig udsprungen Rose, bar jeg ham hen til Vinduet, saa han kunde se den; som han saa glædede sig! . . . nu har han fundet den yndigste Rose.“ (I sit maaske sidste Vennebrev havde han for Resten citeret det sidste Vers af „Den yndigste Rose er funden“.*))

Samme Nabo fortæller ogsaa, at paa Jepsens Fødselsdag, Nytaarsaften, da han allerede var syg og laa paa Chaiselongen, sang „vi . . . nogle Julesalmer“, „og saa foreslog han til sidst, at vi skulde synges: „Den yndigste Rose er funden“, og da sang han selv med trods sin svage Stemme; jeg tænker, det er den sidste Salme, han sang . . .“

Og endelig skriver Naboen: „Om de sidste Dage, han levede, kan jeg ikke fortælle ret meget, da han jo ikke kunde tale; men en Oplevelse har jeg fra den sidste Dag, han levede, da jeg havde hjulpet med at faa ham i rent Tøj. Da vi saa var færdige med det, og jeg lagde ham i en anden Seng, strøg jeg ham kærtegnende over Panden; da kom der et saa forklaret Smil over hans Ansigt, som jeg aldrig glemmer.“

En anden af Jepsens nærmeste Venner, en af dem, der i særlig høj Grad har ønsket hans Forflyttelse til Brejning, fortæller følgende Træk: „Jeg glemmer aldrig, hvor glad han blev, og hvor hans Øjne straaledede en

*) Min Tilføjelse.

Formiddag . . .; da jeg, efter at alle andre havde forladt Sygeværelset, lagde min Haand paa hans Hoved og lyste Herrens Velsignelse over ham, da blev han saa usigelig glad, saa han højlydt takkede Gud og sagde til mig, at i Dag havde jeg været hans Præst.“ Samme Meddeler siger ogsaa i sit Brev, at Jepsen „var i høj Grad det almindelige Præstedømmes Mand“, skønt han ikke underkendte Embedets Betydning.

Lærer Frederiksen, der besøgte Jepsen paa Herning Sygehus, hvor han laa en Tid, fortæller et andet kønt Træk: „Den Dag troede jeg, at jeg havde set Jepsen for sidste Gang. Han maatte ikke tale ret meget, og det var saa mest mig, der sad og fortalte ham nyt og gammelt. Jeg havde taget et Nr. af „Menighedsbladet“ med, hvori der var en Artikel om „Himmelby“. Den læste jeg for ham, og den talte vi om. Og jeg kan ikke glemme, at Jepsen, da jeg sagde Farvel, satte mig Stævne derhjemme hos Gud.“

Ogsaa jeg har haft gode Oplevelser med den syge og har taget ham til Alters; men paa Grund af Skolens afsides Beliggenhed kunde jeg ikke besøge ham tit paa Gudstjenestedagene. Engang sagde han til mig, at Ondskabens aandelige Hær havde efterstræbt ham; men den kunde ikke gøre ham noget; thi han stod i sin Daabs Pagt.

For hans Hustru blev Skilsmissen selvfølgelig sværere end for nogen anden. Savnet øgedes, ved at der ikke blev sagt noget Farvel — der haabedes næsten til det sidste paa Helbredelse —, og ved at hun ikke fik mange Indblik i hans Sjæls sidste Tilstand, da Sygdommen var gaaet i Hjernen. Hun skriver: „En halv Snes Dage før han døde, begyndte vi at mærke, at Taleevnen svigtede; der var visse Ord, han ikke kunde udtale

forstaaeligt; det blev værre og værre Dag for Dag; han sagde meget til os, som vi ikke forstod, og det var svært for os . . .“ De sidste Dage laa han mest i en Døs; dog mener hun, at hun enkelte Øjeblikke fik aandelig Forbindelse med ham, og derom kan der efter alt det foreliggende ikke godt tvivles.

Hun meddeler videre: „Jeg spurgte: „Tror du, at Jesus vil have dig hjem nu?“ Svar: „Ja, det tror jeg.“ Jeg sagde: „Vi vilde saa gerne have beholdt dig . . . men naar Jesus vil have dig hjem, saa maa vi give Afkald paa dig.“ Han svarede: „Ja.“ Et andet Øjeblik spurgte jeg: „Er du glad ved, du skal hjem?“ Svar: „Ja.“ Engang sang han noget af en Salme med kraftig Stemme; men jeg kunde ikke opfatte Ordene. Tønen tror jeg at have opfattet rigtig til „Mægtigste Kriste . . .“^{*)} Dagen efter (d. 23.) kunde han ikke svare forstaaeligt; men han havde noget, han vilde have sagt. Han smilede ofte, som om han saa noget, og udbroed: „Nej, nej, hvad er dog det?“ Han nævnede Ordet Engle. Jeg spurgte: „Var der Engle?“ Han svarede: „Ja.“ Et Par Gange saa han ogsaa noget, som gjorde ham bange. Han raabte paa mig og sagde, idet han pegede opad mod Loftet: „Ser du ham der; han er ikke rar at se.“ Jeg saa intet; men han havde vel nok allerede dengang faaet noget af Aandens Blik. En anden Gang laa han med Angest i Blikket og vilde have mig til at dække for noget . . . men det varede kun et Øjeblik. Jeg tænker mig, det har været den onde selv; men jeg tror ogsaa, at den Herre og Frelser . . . har vist den onde sin gennem-borede Haand og sagt, der var betalt, saa han havde ingen Ret.“

*) Den før nævnte Julesalme blev dog altsaa ikke bogstaveligt hans Svanesang.

Hustruen er ikke sikker paa, hvor meget han kunde være med, naar hun bekendte Troen, bad og sang; men om den allersidste Tid skriver hun: „Han var ved Bevidsthed og kendte os til det sidste. En lille Time før han døde, gav jeg ham lidt at drikke samt hans Medicin; det tog han, sagde saa en hel Del til mig, som jeg vilde have givet meget til, at jeg havde forstaaet; men jeg kunde ikke. Derpaa rakte han sin Haand op til min Kind som et sidste Farvel, tog saa min Haand i sin og laa saadan, til han sov hen uden nogen Dødskamp.“ Dette skete den 25. September 1922.

Jeg har skrevet udførligt om Jepsens sidste Sygdomstid (og bl. a. faaet Lov at bruge Enkens Optegnelser, der først kun var bestemte for en mindre Kreds). Dette har jeg gjort med beraad Hu. Thi Jepsens Venner vil gerne vide saa meget derom som muligt, og ingen Menneskers Ord er mere til Vidnesbyrd end de døendes.

Hans Oplevelser i de sidste Maaneder bekræfter, at det ikke er nogen Leg, heller ikke for den troende, at sige Verden ret Farvel, og at Døden er den sidste Fjende, som vi ikke selv kan overvinde. Det er for øvrigt saa forskelligt, hvor meget der er af Kamp i den sidste Tid, og derefter kan et Menneskes Kristendom ikke vurderes. Kun Gud, som hindrer og tillader Fristelser, formaar dette til Bunds. Det fælles kristelige er kun, at han giver alle dem, der tror og beder, Sejr i vor Herre Jesus Kristus.

At Jepsen har vundet Sejr, ja en meget rig Sejr, derpaa tyder jo en Række skønne Oplevelser, og derom tvivler næppe en eneste af hans troende Venner. Han troede paa Syndernes Forladelse og vilde saa gerne vandre ad Guds Vej. Paa ham kan anvendes den kendte Salmelinie: „Tænk, naar jeg Herrens Vej skal klart

TILLÆG

2 DIGTE AF LÆRER JEPSEN

Gennemgaaende staar Jepsens Sange og Digte — af hvilke han har skrevet en Del — ikke paa Højde med hans Prosa. Dog er der selvfølgelig kønne og gode Tanker i dem, og to af de bedste skal meddeles her.

I. Ved Herrens Bord.

Jeg knæler ved Guds Alterbord
Og tager mod hans Guddomsord,
Som rækkes mig med Vin og Brød
Og minder om hans Offerdød.

Her faar jeg Pant paa Daabens Ord,
At Syndeskylden kæmpestor
Er slettet ud i Jesu Navn,
Saa Sjælen hviler i hans Favn.

Og her jeg bøjes ydmygt ned
Og lærer Næstekærlighed,
Hans Skyld jeg villigt sletter ud,
Fordi jeg Naade fik fra Gud.

Min Frelser i mit Sind har lagt
En Kraft til Strid mod Syndens Magt;
Til evigt Liv han danner mig
Og lægger Døden under sig.

Min Takkesang skal gaa til ham,
Som frelste mig fra Syndens Skam;
Min Anger lægges til ham hen,
Hans Naade faar jeg saa igen.

Om denne Sang oplyser Lærer Frederiksen, at den er skreven, „efter at Jepsen engang havde været til Gudstjeneste og Altergang i Ringkøbing Frimenighed“, og i „Menighedsbladet“, hvori den er bleven trykt (18. Marts 1923), fortæller Frederiksen, at han skrev den i en Vandrebog i Maj 1919. Selv skrev han (efter samme Kilde): „Den gør ikke Fordring paa at være noget stort, men kun et Udtryk for en Sjæls Tak for Herrens Bord.“

Det andet Digt, der synes mig at være det ejendommeligste af dem, jeg har læst, er skrevet i 1918 og af Lærer Frederiksen sendt mig til „Vort Samfund“ (15. Oktober 1922):

II. Efteraarstanker.

Paa Heden staar et Egekrat
 Med sveden Top og vredne Grene.
 I Krattets Bund ta'r Lyngen fat
 For sig med Stormens Magt at ene;
 Thi Egens Død de pønser paa; —
 I tusind Aar har Kampen staaet —
 Og krøllet Lav gør Egen graa;
 Men Sejr har Storm og Lyng ej faaet;
 Thi hvad gør Egen i sin Nød?
 Den bøjer ydmygt sig mod Øst,
 Hvor Solens Glans i Morgenrøden
 Dens Blade kysser lidt til Trøst,
 Saa den faar Haab om Hjælp mod Døden.
 Hvad gør det saa, at Stormens Brus
 Hvert Efteraar med Døden truer?
 Med Fryd den véd, at Vaarens Sus
 Vil bringe Liv, naar Solen luer.
 Derfor den fæster trolig Rod
 I Sand og Al og mellem Stene;
 Den brune Lyng ved Egens Fod
 Som Fjende maa til Pryd den tjene.

Vi ligner dette Egekrat
 Med sveden Top og vredne Grene.
 I Sjælens Dyb har Kræfter fat,
 Som vil med Livets Storm sig ene
 For os at fælde fuldt og helt.
 Vi har ej staaet i Aar saa mange,
 For os blev Livet kort og delt,
 Og Kampens Kaar gør Tider trange.
 En skaldet Isse, hvide Stænk
 Vi øjner alt som Frugt af Striden,
 Og naar vi hviler paa vor Bænk,
 Vi føler os som Børn af Tiden.
 Hvad gør vi saa i denne Nød?
 Hvor faar vi Kraft at leve Livet?
 Hvor findes Lægedom mod Død?
 Er ingen Kraft de svage givet?
 Vi vender og vort Blik mod Øst,
 Hvor Livets Morgenrøde luer.
 Ved Korsets Træ vi finder Trøst,
 Den aabne Grav med Fryd vi skuer.
 Naar Jesus døde, vi gaar fri;
 Naar han opstod, da skal vi vinde.
 Med Døden er det ej forbi;
 Vi evigt Liv hos Gud skal finde.
 Derfor vi fæster frejdigt Rod
 I Livets Grund med Al og Stene;
 Selv de, som staar os haardt imod
 Som Fjender, maa til Pryd os tjene.

EFTERSKRIFT

Mine Hovedkilder er, foruden mine egne Erindringer, skriftlige Meddelelser af Enkefru Jepsen (Ølgod), Lærer J. M. Jensen (Brøderup Højskole), Lærer Frederiksen (Aadum), Gaardejer V. Okholm (Signhus pr. Skjern) og Gaardejer Gregers Højmosé (Brejning pr. Spjald). Desuden Breve til nævnte V. Okholm, til Gaardejer J. Sée (Ølstrup pr. Lervang), til Træhandler P. Jensen (Ringkøbing) og til mig. Desuden forskellige skriftlige Udtalelser af Pastor Witt-Hansen (Malt).

Retskrivningen er helt igennem min egen, Fremstillingen naturligtvis ligeledes; dog har jeg af de mig — til aldeles fri Brug — overladte skriftlige Meddelelser medtaget en Del Vendinger helt eller omtrent, som de lød.

Forf.

•

RETTELSE

Side 10, Linie 7 fra n. skal der staa: Hun fik først Interesse for den unge Lærer ved en Avisfejde, hvori han deltog, og ved en Samtale mellem ham og Forstander Kristensen, Hoven.
